

והנה בעיר לונדון, מיום שהתחילו הפאגראמען, נתרבו אז אלפים מר"פ. לכן התאספו כמה מנכבדי העיר והלומדים אנשי חברה ש"ס, וביקשו למו איש גדול בתורה, שיגיד לפניהם השיעור וגם יפסיק שאלות איסור והיתר. מה שאספר עכשיו סיפרו לי האנשים המייסדים, והם היקר המופלג ר' מרדכי לעווין ור' אהרן רוטקאווסקי, אשר אחר כך ישבו לשמוע שיעורי משך כמה שנים. והם נמנו וגמרו להביא את ר' יעקב ריינאוויץ, מי שהיה מו"צ בעיר ווילקאוויסק, והיה שם הדיין תחת הגאון ר' אלעזר. הגאון ר' יעקב ריינאוויץ, אשר היה באמת בקי גדול ומורה הוראה מופלא. ועובדא הוה, שאשה אחת באה בשאלה לפני ר' נתן אדלער, והשאלה היתה בעוף שכתף אחת היתה גבוהה מחברתה, והטריף אותו. ובאה אח"כ להרב ר' יעקב והכשיר אותו. וכשנתודע להרב ר' נתן אדלער, שלח לקרוא לו, וישאלהו איך מלאך לבך להכשיר מה שאני הטרפתי? ! ענהו הר"י: יען כי היא משנה מפורשת שהוא כשר. „ואיה המשנה?" — „בבכורות! שחשבה המשנה בין מומי בכורות, אבל לא להטריף".

תיאור אודות רבי יעקב ריינבוץ [ראה לעיל עמוד 52]

רבי צבי הירש הכהן, רבה של מונטריאול וראש רבני קנדה, עם רבי מאיר שפירא מלובלין

בית הכנסת 'בית יעקב' במונטריאול באחד מגלגוליו (קיים עד היום)

במכתב לבתו שבני-יורק כותב לה רבי צבי-הירש, ובה הוא מתאר את העניינים הרבים שהוא טרוד בהם:

למה אינך כותבת אליזמן כהרב? למה את כל כך עסוקה? וכיאת צריכה לחזור אחר לולים? את צריכה לבנות סוכה? את צריכה לבוא לטקסים? את זקוקה לסדר חופות וקידושין? לערוך סיומי מסכתות? לענות על שאלות בהלכה? לבנות תלמוד תורה? להתיר עגונות? לכתוב מאמרים בעיתונות אודות בעיות התקופה? לבקר את האסירים היהודים בבתי הכלא? לבקר חולים בבתי חולים? לשבת בדיני תורה? לשמוע את סיפורי האנשים ולהאזין לצרותיהם? לנחם את האבלים בקהילה? לפתור חלומות? לקבל סנדקאות? לקבל ולשלוח מכתבים לכל העולם? לקבל את החרפות והגידופים שבמחלוקות בעיר? להפגש עם המושל ועם השופטים? לטפל בעולים ולעמוד בקשר עם פקידי ההגירה? לטפל בצדקות שביפושקעס? [קופות הצדקה]? לשלוח כספים לשיבות? האם את עושה כל זאת?...

עיקר מלחמתו היתה מוקדשת לייסוד בתי ספר יהודיים מיוחדים. הוא הפך עולמות' עבור נושא זה, דרש דרשות אין ספור, פרסם מאמרים בעיתונים ופעל בכל דרך אפשרית. התעמולה נסובה גם לעבר יהודי קנדה, שלא הבינו את הצורך הגדול בכך. בשנת תר"ס (1900) אישר הפרלמנט בקוויבק את זכות היהודים לבתי ספר נפרדים, אולם הועדה היהודית שנקבעה לשם סידור ענייני החינוך לילדי היהודים, באה לידי הסכם חשאי, שנקבע למשך חמש-עשרה שנה, עם הנהלת בתי הספר של הפרוטסטנטים, כי היהודים יתחנכו בבתי הספר שלהם.

ר' צבי-הירש מתאר בזכרונותיו את אכזבתו המרה מהחלטה זו:

הסיטרא אחרא גברה על הסיטרא דקדושה. זה היה היום האפל ביותר בימי חלדי, וקבעתיו ליום צום לכל חיי. בצוואתי לבני דרשתי שביום הזכרון למותי, יעלו את זכר מאבקי למען בתי ספר מיוחדים לילדי ישראל.

ר' צבי-הירש נפטר בשנת תש"י (1950), זקן ושבע ימים. בלווייתו השתתפו כ-25,000 יהודים. היתה זו אחת הללויות הגדולות ביותר בקנדה.

5. רבי צבי כהנסקי [דור רביעי]

על בן זה לא ידוע לנו דבר, אולם בבית הקברות בוילקוביסקי נמצאת מצבה עם הכיתוב הבא: 'פ"נ אמנו היקרה, אשה צנועה וחשובה, ונתנה צדקה בכל עת, ה"ה מרת חיה מרים בת הרב הג' ר' יעקב מאיר זצ"ל, אב"ד ומ"ץ דפילוויושקי, אשת ר' צבי נ"י כהנסקי מבדוויץ, נפ' ערב יום הכיפורים בשנת

בית הכנסת שער השמיים במונטריאול [כיום]

רבי צבי הירש הכהן במונטריאול

מצבתה של אשת רבי צבי כגנסקי מבודביץ', בבית הקברות
בילקובישקי [צולם לאחרונה]